

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gid., za pol leta 1 gid. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Prvi občni zbor Slovenskega društva.

10. sept. v Mariboru.

Neizbrisljivo ostane den 10. septembra 1882 — nedelja in god sladkega imena Marijinega in obletnica sijajne zmage, v katerej je poljski kralj Sobijeski pobil Turke in rešil mesto Dunajsko, z Avstrijo vred — vpisan zgodovini štajerskih Slovencev. Zbrani, združeni, složni in zastopani po političnem Slovenskem društvu stopili smo kot veljavna moč na beli den tako krepko in dobro urejeno, da nas ne bode prezirati mogoče.

V g. Wiesthalerjevej dvorani v Mariboru sprejelo je 200—300 zvečinoma samih odličnih, deloma visoko učenih in izvrstno omikanih, veskozi veljavnih in upljivih slovenskih mož tako važne sklepe ali resolucije, da bodo več časa služile v ravnilo in vodilo. Posebno velevažen je sklep: ki zahteva upravno ločitev slovenskega od nemškega Štajera in tirja slovenski oddelek graške c. k. namestnije, bodi v Celji bodi v Mariboru.

Okolo 3. ure popoldne odpre g. dr. Radaj, deželni poslanec, zborovanje s trikratnim navdušenim „živio“ svitlemu cesarju. Potem poroča naš državni poslanec vel. č. g. baron Goedel o svojem uspešnem delovanji v državnem zboru. Njegov slovenski govor priobči se prihodnjič. G. dr. Prus je v imenu volilcev, katerih je blizu 100 bilo navzočih — tudi iz konjiškega okraja — izrekel popolno zaupanje in z ozirom na to, da je g. baron Gödel dvakrat bil pri cesarji posredoval in po toči in nalivih oškodovanim v svojih volilnih okrajih izprosil veliki dar 6000 fl. in 8000 fl., najprisrčnejšo zahvalo. Ves zbor mu živahno pritrdi.

Trije govorniki, starosta našim štajerskim poslancem, blagi g. M. Herman, dalje iskreni domoljub slovenski, izborni pisatelj in najspretnjši govornik č. g. Božidar Rajč in še pisatelj teh vrstic, razlagali so naše politične, šolske in gospodarske zadeve, ter priporočevali dotične, zve-

činoma po odboru nasvetovane, sklepe ali resolucije. Zlasti č. g. Rajč je poslušalcem srca stresaval govoreč o prežalostih naših šolskih razmerah. Govor g. Hermana priobči se prihodnjič ves.

Novi predsednik je izvoljen bil vsklikoma velezaslužni naš domoljub in poslanec g. Radaj. Čeravno se je močno in opravičeno branil pa se je naposled vendar moral udati. Bog nam ga ohrani! Odborniki so zvečinoma prejšnji. Kde bi se imel drugi občni zbor obhajati, to se je prepustilo odboru. G. dr. Goršak je še nasvetoval zahvalo izreči prejšnjemu, osnovalnemu odboru, čemur zbor radostno pritrdi. Potem pozdravi zbrane gospode še enkrat g. predsednik, izreče vsem domoljubno zahvalo, da so, nekteri z velikim požrtvovanjem, došli v Maribor, pa tudi g. Kankovskiju, okrajnemu komisarju, ki je vlado zastopal, in sklene zborovanje.

Došli so trije telegrami, ki so zbrane močno razveselili. Ti so: 1. Izpod visokih Solčavskih planin, iz Gornjega grada: Pozdravljamo slavno prvo skupščino, na čelu njej slavne, vrle slovenske poslance. Naj se vsak Slovenec na spodnjem Štajerskem uname za složno delovanje v bran in blagor slovenskega naroda. Bog daj najbolji uspeh. Živela složnost. Okrajni odbor gornjegrajski, Spende, Goričar; 2. iz lepe Savinjske doline, iz narodnega trga Mozirskega: Srčen pozdrav braniteljem narodnih pravic. Bog daj složno, vstrajno delovanje po vsem Slovenskem. Vzbučajmo Slovence iz opasne nezavesti, da zdrobimo spono tujega nasilstva. Trg Mozirje. Joža Lipold, župan; 3. iz bele Ljubljane, prvega mesta slovenskega: Srčno pozdravljamo Slovensko društvo, ki bode družilo in vodilo štajerske Slovence v boji za narodne svetinje. Pravična vlada ne more štajerskim Slovincem v šolah in uradih odreči, kar dovoljuje kranjskim, ne more protiviti se upravnej skupini slovenskeje, katero zahtevajo najvišji

dinastični in državni obziri. Kranjski poslanci slovenski, dr. Vošnjak.

Po končanem zborovanji povabi g. dr. Glančnik zbrane v čitalnico, kder smo še le prav spoznali, kateri in odkod so došli društveniki, namreč iz Maribora in okolice, se ve največ, potem iz Dunaja, Gradca, sv. Lenarta, Bistrice, Ptuja, Ormoža, Celja itd. Udeležili so se možje vsakega stanu; duhovniki, uradniki, advokati, notarji, profesorji, učitelji, trgovci, obrtniki in kmetje. Veselja nam je srce plamtelo. Napredek Slovencev štajerskih v 20 letih najljutejšega pritiska je res velikansk. Resolucije se ponatisnejo in razdelijo med narod!

Resolucije v prvem občnem zboru Slovenskega društva jednoglasno sprejete.

I. Politične zadeve.

1. Slovenci štajerski smo z živahnim veseljem pozdravljali večkrat in javno izrečeno resno voljo sedanjega ministerskega predsednika, grofa Taaffeja, pomagati vsem narodom avstrijskim do djanske enakopravnosti in tako uresničiti besede svitlega cesarja: „naredite mir med mojimi narodi.“ Vkljub temu smo prisiljeni po preteklih 3 letih tukaj javno izreči, da se pri nas gledé na našo narodno enakopravnost ni veliko spremenilo na bolje, ampak obrnol se na slabše.

2. Vvarstvo svoje slovenske narodnosti v deželi štajerske in v to svrhu, da se konec stori vsem preprirom in krivicam, in da se toraj mir naredi med Slovenci in Nemci, naroči prvi občni zbor Slovenskega društva svojemu odboru, naj sestavi in odpošlje zbornici poslancev v državnem zboru prošnjo:

a) naj se določi meja, do katere sega slovenski in nemški jezik, ter se naj za slovenske kraje osnuje oddelek graške namestnije.

b) naj se ukrene, da bodo v deželnem zboru štajerskem v jezikovnih in šolskih zadevah poslanci glasovali po kurijah t. j. o nemških samo nemški, o slovenskih pa samo slovenski poslanci. (G. Herman.)

3. Dve gosposki v dežili, državna in še deželska, ste odveč in predragi. Odboru se naroči sestaviti prošnjo do državnega zbora, naj odpravi upravni dualizem, politična uprava z občinsko sedanjo postavo vred se naj preustroji.

(G. Herman.)

4. Prvi občni zbor Slovenskega društva pohvalno priznava trud in prizadevanje slovenskih županov, odbornikov in sploh narodnih mož, ki so skrbeli, da se je veliko število prošenj za enakopravnost Slovencev odposlalo državnemu zboru ter naroči svojemu odboru jednako peticijo odposlati.

5. Slovenci štajerski želimo narodnega miru in sprave s vsemi drugimi narodi, to pa na podlagi stroge obojestranske pravičnosti. Zato priznavamo radi med nami stanujočim Nemcem jihove,

narodne pravice, a ob enem tirjamo, da jih oni tudi nam privoščijo in jih spoštujejo, ter se ne umešavajo v naše domače, naše narodne zadeve. Zatoraj pa tudi odločno ugovarjamo in protestujemo zoper vsako umešavanje in nepozvano jerobstvo Nemcev gledé na naše narodne potrebe in težnje. Jednako odločno obžalujemo zaslepljenost tistih Slovencev, ki delujejo na ponemčenje in zatiranje svoje lastne krvi ter narod slovenski pačijo in motijo celo s slovensko pisanimi časniki. Kdor izmed Slovencev tako časopisje si naročuje, podpira in širi, ta nam velja kot naroden odpadnik.

II. Šolske zadeve.

1. Šolstvo na slovenskem Štajerskem, izvzemši malo število pravilno narodnih učilnic, še blizu ni tako nam Slovincem v korist urejeno, kakor nam je po členu 19. od samega svitlega cesarja podpisanih državnih osnovnih pravic slovesno zagotovljeno. Narodnim nasprotnikom je pogosto dana prilika delovati na silovito ponemčevanje našega zaroda.

2. Prvi občni zbor Slovenskega društva ne vidi v sedanjem sestavi deželnega šolskega sveta štajerskega onih pogojev, ki so potrebni v zvesto izvrševanje člena XIX. državnih osnovnih pravic. Slovenci nimamo tam nobenega zastopnika, ter močno obžalujemo, da sedanje vodstvo naučnega ministerstva lani, ko je bilo več sedežev ondi izpraznjenih, ni imenovalo nobenega Slovenca, ki bi imel nalogo zastopati šolske koristi in potrebe več kakor 460.000 Slovencev štajerskih.

3. Zastran nadzorništva ljudskih šol na slovenskem Štajerskem slišati je toliko pritožeb iz raznih strani, da je odbor prošjen jih nabirati in prihodnjemu občnemu zboru poročati.

4. Tako zvani „Deutscher Schulverein“ grabi na slovenskem Štajerskem pred vsem po slovenskej deci, da jo ponemči. Tako pa prestopa to društvo, ki je vrhu tega v nekšnje čudnej zvezi z občnim nemškim Schulverein-om v Berlinu, glavnem mestu pruske Nemčije, postavne meje, v svojih od vlade mu potrjenih pravilih določene. Odboru se naroči zaradi tega tožbo vložiti na dotičnih mestih. Deželnim poslancem pa, ki so v deželnem zboru štajerskem zadevno nemški Schulverein stavili rezno interpelacijo in potem Slovence krepko branili zoper napade nemških liberalnih poslancev, izreče se javna zahvala in priznanje.

5. Učiteljišče v Mariboru ne more odgovarjati prvotnemu svojemu namenu, vzgojevati učiteljev za slovenski Štajer, dokler se ondi kakor sedaj vsi predmeti, razven slovenščine in nekaj metode, razlagajo nemški, tedaj ne v tistem jeziku, v katerem imajo kedaj prihodnji učitelji deco podučevati.

6. Slovenskim podučiteljem dela se izpit sposobnosti za učiteljske službe pretežaven, ker ga imajo polagati v Gradci in pred nemškimi

otroci kazati svojo spretnost v podučevanju. Želeti je, da se za spodnji Štajer osnuje posebna izpitna komisija za ljudske in meščanske šole.

7. Glavni dve gimnaziji na slovenskem Štajerkem, celjska in mariborska pokazale ste letoz isredno slabih uspehov v vsakem oziru — skoraj polovica dijakov je propala. To vznemirja starše pa tudi vsakšnega domoljuba, marajočega za srečno prihodnost naše učeče se mladine. Želeti je, da se nepovoljnim prikaznim poiščejo uzroki in odpravijo. Državni poslanci so prošeni svojo posebno pozornost na to obrniti in če treba vlado v državnem zboru vprašati po javnej interpelaciji.

8. Celjska gimnazija štela je letos 130 slovenskih in 127 nemških dijakov, mariborska 164 Slovencev in 174 Nemcev, ptujska nižja gimnazija 72 Slovencev in 41 Nemcev. Skupaj bilo je toraj 366 Slovencev in 342 Nemcev, tedaj 24 Slovencev čez polovico vseh dijakov na spodnjem Štajerskem. Z ozirom na člen 19. državnih pravic je toraj zelo opravičena tirjatev slovenskega prebivalstva, naj so na teh zavodih nameščeni ravnatelji in profesorji, učitelji vsi brez izjeme tudi drugega deželnega jezika popolnem zmožni. Z ozirom pa na to, da na ptujskej gimnaziji še ni nobenega ravnatelja, slišati pa je, da je ona služba namenjena trdemu Nemcu, slovenščine neveščemu, in da ravnatelja celjski in mariborski slovenski ne umeta; dalje z ozirom na to, da je na teh treh srednjih šolah 27 profesorjev in učiteljev slovenščine popolnem nezmožnih, daje se odboru nalog: primerno pritožbo vložiti pri deželnem odboru v Gradei, pri naučnem ministerstvu in pri državnem zboru, s prošnjo, naj se slovenščine nezmožni ravnatelji in profesorji nadomestijo s takšnimi, ki zamorejo podučevati v nemškem in slovenskem jeziku, in naposled naj se za 4 spodnje razrede gimnazijske uže za šolsko leto 1883/84 priredijo slovenske paralelke po vzgledu ljubljanskih.

9. Ptujska nižja gimnazija pokazala je letos mej vsemi najboljših vspehov. Zdaj se jej odvzema eden najboljših profesorjev g. Josip Žitek in prestavlja v nemški Leoben. Javni listi, nemški in slovenski, poročajo, da se to ni zgodilo zaradi šolskih zadev, kajti g. profesor Žitek daleč slovi kot izvrsten učitelj, vesten vzgojitelj in pravi oča dijakom, ampak da se je, to zgodilo zoper njegovo voljo in ker je pri deželnem nemškem odboru v Gradei od ptujskih Nemcev, nemškutarjev in renegatov bil zatožen kot slovensk domoljub in narodnjak. Ako je to res pravi uzrok, potem ugovarjamo danes tukaj zbrani slovenski možje odločno in energično zoper takšno ravnanje s Slovenci, ki jednako Nemcem doplačujemo k proforskim plačam, ter sklenemo vseh postavnih sredstev poslužiti se, da za ono preganjanje Slovencev poizve visoko ministerstvo, slavni državni zbor in sam svitli cesar, očetovski varuh vsem narodom!

III. Gospodarske zadeve.

1. Nemško-liberalna stranka v zadnjih 20 letih jenega gospodstva je sklenola in osnovala veliko postav in naprav, ki sedaj žugajo naš kmetski stan uničiti in kmetске posestnike polagoma spremeniti v same najemnike, delavce, nemaniče in berače. Grof Hohenwart, vodja konservativno-narodne večine v državnem zboru, je ovo žalostno prikazen povdarjal v interpelaciji do visoke vlade. Ministerski predsednik grof Taaffe je obljubil postavne pomoči. Do sedaj sklenola se je postava zoper oderuhe, a treba je še domovske postave, nove domovinske postave, dedne postave, postave zoper trganje gruntov, postave za rešenje posestev od prevelikih vknjiženih dolgov, postave zoper ženitovanje nemaničev brez dovoljenja in na bodočo škodo dotičnih srenj itd. (G. dr. Prus.) Teh in podobnih postav je nujno treba tudi za slovenske kmete štajerske, kajti samo v dveh zadnjih letih, bilo je blizu 2000 zadolženih posestnikov iztiranih s svojih posestev in potisnenih med nemaniče. Odbor naj sestavi in odpošlje primerno peticijo državnemu zboru.

(Konec prihodnjič.)

Gospodarske stvari.

Mlada sadunosna drevesa treba varovati.

Po nekterih legah posajena sadunosna drevesca nočejo rasti. Ljudje se pritožujejo, sorte menjavajo in poslednjič jim drevesca vendar poginejo.

Vzrok ti nezgodi je dostikrat mraz, mnogokrat pa tudi ravno nasprotno prehuda vročina. Seveda je poleg teh dveh vzrokov še nebrojno drugih, kterih pa za zdaj ne bodemo posebej omenjali.

Posamno stoječa drevesca je toraj dobro z drobnimi palčicami in šibami okoli in okoli obdati in to šibje potem s trtami ali slamnatimi povezki okoli debela in kola privezati tako, da je drevesce kakor z mrežasto odejo obdano in zavarovano. Ta mrežasta odeja varuje deblo mladega drevesca ne le drugih poškodovanj, ampak po zimi tudi prehudega mraza, po letu pa prehude vročine, da ga pregorki solčni žarki ne opečejo.

Znano je namreč, da se drevesni soki pretakajo med skorjo in med lesom. Po lesu lezejo soki v drevo gori in med lesom in skorjo zopet doli. Ako je toraj drevo z gladko skorjo na primer ob kaki cesti, preveč hudim solčnim žarkom izpostavljeno, se lahko primeri, da huda vročina med lesom in skorjo sok v sopar spremeni, kteri potem skorje od lesa odlušči in tako imenovani smod provzročijo, vsled kterega potem tako poškodovana drevesca prav pogosto konec vzamejo.

Nekaj podobnega se je že opazilo na drevesih, ki so bila po mestih, po ulicah posajena.

Taka drevesca so dvojnimi solnčnim žarkom izpostavljena. Prvič pravim ki prihajajo neposredno od solneca samega in drugič tako imenovanim odbitnim solnčnim žarkom to je tistim, kateri se od bližnjega zidovja odbivajo in dostikrat ravno tako vroče pritiskajo kakor neposredni solni žarki. Soki takih dreves, ki bi morali ravno naj živahnejše po mladem gojenčeku krožiti, se vstavijo in dostikrat popolnoma posuše. Skorja postane vela, se začne grbančiti in drevice, če že kaj hujšega ni, je vsaj v rastli huda počeno in zadržano.

Prav hudo se pa tudi drevescem godi, ktera so prav globoko in na mokrem posajena. Korenine jim solnce ne ogreje in plodovite dežne kaplje jih ne dosežejo več.

V premokrem posajena drevesca imajo preveč sokov, v njih se, rekel bi, kroženje sokov nikdar ne vstavi in celo pozno v mrzlo jesen noter se sokov obilno pretaka po drevescu gori in doli in to je dostikrat povod, da taka drevesca rada zmrznejo.

Proti vsem tem nevarnostim drevesca varuje v začetku tega spiska omenjeni in opisani način zavarovanja drevesc.

Umetni gnoj za cvetlice.

Močni cvetlični gnoj se napravi iz tele zmesi: Na 12 litrov mehke vode, t. j. deževnice ali kuhane vode, vzame se 0,5 gramov grenke soli, 1,5 gramov saliternokislega kalija in 4 grame saliternokislega apna in 10 gramov prepariranega fosforokislega apna.

Soline se morajo poprej v vodi raztopiti in potem še le fosforokislo apno med nje pomešati. Mesto poslednjega apna jemljo nekteri tudi Bokerjevega guana ali tičjeka.

Trpežni podplati na škornjih in črevljih postanejo za dvakrat trpežnejši, ako se večkrat zaporedoma z lanenim firnežem pomažejo. Novi podplati se tako dolgo mažejo, dokler še kaj lanenega olja v se vsesavajo. Ravno tako se mora šiv med podplati in gornjim usnjem s tem oljem mazati. Podplati vode več ne prepuščajo in za mrzle noge postanejo toplejši in tudi ne cvrkajo več, kar je mnogokrat prav sitno.

Dopisi.

Iz Ljubljane. (Banka „Slavija“.) V mesecih april, maj in junij pristopilo je banki „Slavija“ 26.846 novih členov, ki so zavarovali kapital 22.228.761 gold. 88 kr., ter zato vplačali zavarovalnine in pristojbin 487.858 gold. 5 kr. Banka pa je v tem času plačala za škode 189.581 gold. 79 kr. Od svojih kapitalov imela je banka v tem času vloženi 20.520 gold. 66 kr. v posojilnicah, 653.698 gold. 9 kr. pa posojeni na hipoteke. Denarni promet vsrednje blagajnice v Pragi znašal je 1.160.827 gold. 97 kr. Gasilne brizgalnice bile so oddane šestem občinam in med njimi tudi

občina Št. Vid pri Vipavi. Od 1. januarija do 30. junija t. l. skleneno je bilo 39.419 novih zavarovanj za kapital 33.973.563 gold. 88 kr. proti zavarovalnici in pristojbinam v znesku 833.540 gold. 43 kr.; škod pa je bilo v tem času izplačanih za 312.358 gold. 68 kr. Samoupravna društva za zavarovanje pokojnin in užitka napredovala so prav sijajno, kajti do konca julija 1882 oglasilo se je uže 565 členov, ki so zavarovali pokojnin in dohodkov za 100.197 gold. 67 kr., ter vpisali vlog 402.746 gold. Isto tako vgodno se razvija pokojninski zavod za zastopnike, ki šteje uže 3839 vdeležencev in čegar zaklada narastla na 25.472 gold. 86 kr.

Z Gornjeogradskega okraja. (Nemškutarška sodnika; javna prošnja slov. poslancem.) (Konec.) G. Morikutti neče slovenski uradovati, čeravno stranke to tirjajo. V dokaz sledeče: Imel je dopisnik obravnavo z nekim posestnikom; ko pa se je pričelo nemško pisariti, je dopisnik sodnika na podlagi zaukaza justičnega ministerstva od dne 18. aprila t. l. št. 20.513. prosil, naj dotično obravnavo v slovenskem njemu edino razumljivem jeziku zazvrši. On pa mu prav osorno odgovori: „Menda tedaj, ko boste vi zahtevali.“ — Na to dopisnik mirno odvrne: „Če nočete, grem pa domu! in se bodem čez Vas na vis. c. kr. dež. nadsodnijo v Gradec pritožil.“ Mu obrne hrbet in popustivši obravnavo, otide domu. Tožba se je na vis. dež. nadsodnijo že poslala; s kakšnim da vspehom, bodem poslej povedal. Č. g. Morikutti pa je tukaj jasno dokazal, da ni prijatelj slov. uradovanju! — Vse č. č. g. g. slov. poslance; posebno našega vrlega poslanca č. g. Dr. Vošnjaka, pa uljudno prosimo: naj se za dotične naše težnje v državnem zboru zanimajo: 1. Da bodo sodniki, slovenskim strankam namreč: če jih bodo v slov. nagovorile; in če jih tudi ne opominjajo, postavno primorani, slov. uradovati; kajti, nevedno uradnikov-boječe se ljudstvo rajši čeravno nevoljno trpi, kakor, da bi se z uradniki za vsaki slov. dopis posebej prepiralo! 2. Da bode vis. vlada nam za tukajšnje sodnike bolj narodnih mož dala; da se ne bo treba za vsako slovensko besedico posebej z njimi prepirati. Prepričani pa smo, da dokler bodeta ta sodnika nam uradovala, ne bomo ravnopravnosti uživali, ne bomo mirovali, ter ne jenjali Vam č. g. slov. poslanci nadlegovati in Vas prositi: nemškega uradovanja, rešite nas!!

Iz Pišečke župnije. (Celjski lisjak.) (Konec.) Čudim se, da je vendar mogoče, da doktorji Glantschnigg in Mihellitsch in drugi, kateri so toliko hlač po šolskih klopeh raztrgali, se toliko znanosti učili, pa se vendar niso toliko naučili, da bi jih bilo sram, nas kmete s tako grdimi, zvijačami zapeljevati in za norca imeti. Živijo med nami, torej od naših slovenskih žuljev; od nas se bogatijo; a nas očitno za norca imajo in naš jezik zaničujejo; vse kar je slovenskega: slovensko

uradovanje; slovenske šole, torej zaničujejo tudi nas itd. Glejmo dalje njih predrznost; Vse težave, ktere nas zadevajo; vse davke, ktere plačevati moramo, pripisujejo nemškutarji našemu slovensk. jeziku in narodu prijaznim peslancem in nam, ki smo jih izvolili. Ščujejo na dr. Vošnjaka in druge poslance slovenske; ščujejo tudi na našo vlado, ktera hoče vsem, torej tudi našemu narodu, pravična biti, in to delajo s pomočjo svojega „Kmetkega prijatelja“ ali lisjaka. Zoper tega rogovileža najboljši pomoček pa je: pošljimo vsak list nazaj v Celje!

Pišečki kmet in rodoljub slovenski.

Iz Ljutomera. Gospod dr. Ludovik Vipave, c. k. sodnijski pristav tukaj, je dne 25. sušca t. l. napravil koncert na glasoviru in flauti v prid ubogim učencem in čisti donesek, 27 gold. 40 kr. po okrajnem šolskem svetu v nakup šolskih reči vodstvu šole izročil. Ta blaga daritev je bila tembolje všeč, ker vsled letošnje toče mnogo starišev ni bilo v stanu učnih pripomočkov za otroke nakupovati in brez teh bi poduk zelo pešal. Podpisano vodstvo šole se tedaj v imenu ubogih učencev blagemu gospodu daritelju prav srčno zahvaljuje.

Josef Horvat.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Naš svitli cesar so te dni obiskovali koroško deželo. Liberalci nemški so se kaj čudno obnašali pa se tudi osmešili. Celovski župnik, starikasti Jesernigg, je v nagovoru djal: mi Nemci živimo tukaj sredi Slovanov (čudno, pred nekim časom tega niso vedeti dali) v najlepšem miru!“ Cesar mu kratko odvrnejo: „Hvala Bogu, da je temu tako.“ Obiskali so dalje Beljak, Terbiž in Malboret, kder so ogledovali novo trdnjavo, ki ima silnih novih kanonov v baterijah z železnimi ploščami zavarovanih. Potem so šli nazaj v Terbiž in se peljali v Rablo in Bovec. Okrajni glavar je Slovincem prepovedal cesarju bližati se, posebno pa čitalnicam, pa ni pomagalo nič. Bovec je bil olepšan in razsvetljen; bakljada čitalnice krašna. Pred pošto, kder so cesar na balkonu $\frac{3}{4}$ ure stali, čeravno je dežilo, peli so Slovenci cesarsko pesem, „Naprej“, „Jadransko morje“, „Banovci“. Sedaj so cesar v Gorici. — Ljubljansko mesto in trgovinska zbornica odpošlje slovensko deputacijo v Trst cesarja pozdravljat. — Nemški liberalci na Štajerskem se sedaj pulijo med seboj, nekateri so za Walterskirchena, drugi pa zoper tega poslanca, ker Nemcem svetuje, naj naredijo mir s Slovani. — Nadškof Sembratovič moral je svojo službo odložiti, ker so cesar to zahtevali, očitajoč mu, da je preslab za sedanje viharne čase in zmešane razmere pri galiških Rusinih. Vendar pravoč je, da so temu slovanožrečni Magjari krivi, ki sedaj na Sembratovičevo mesto tiščiyo nekega magjarona, škofa Totha. —

Na Dunaji so 26 delavcev rogoviležev zaprli, ker so neko zaroto snovali, da bi ves sedani red prevrgli in zlasti bogatim vse vzeli in razdelili. — Ogerski minister pravosodja Pauler je voljen odstopiti, neče zatrei glasovite pravde zoper Jude, ki so v Tisza-Eszlarji krščansko deklico zaklali. — Ogerskih Srbov vodja dr. Miletič je znorel. — V hrvatski sabor izvolijo graničarji 44 poslancev. — Minister Kallaj potujoč po Bosni in Hercegovini je veliko nepoštenih uradnikov iztiral. Narod je ondi silno ubožal, da je treba davek znižati.

Vnanje države. Pretečeno soboto je Arabipaša nenadno napal Angleže, da so se ti komaj ubranili. Potem je pa svojo vojsko prav redno spravil nazaj za žance pri Kebiru. Palo je na obeh straneh precej mož in Egipčani so na enem mestu zgubili 4 kanone. Sedaj poročajo, da je General Wolselej zbral vso angleško vojsko, 17.000 mož in 54 kanonov, ter vzel Kebir. Arabi je tepen, njegova vojska razpršena, palo je 2000 Egipčanov in 200 Angležev. — Grki pripravljajo se močno na boj in zahtevajo od Turkov, naj jim prepustijo še nekaj turških mest; na otoku Kandiji pa je krvav upor zoper Turke blizu. — Bolgarsko armado je knez dal zopet pomnožiti; oficirji so pa skoraj sami Rusi; črnogorski knez mudi se sedaj pri ruskem carji, doma pa so se njegovi Črnogorci spoprijeli z Albanci ali Arbanasi. — Ruski car in carica podasta se baje kmalu v Moskvo na kronanje. Pomorsko mesto Batum v Armeniji da ruska vlada silno utrjevati in z mogočnimi šancami obdati. — Nemci in Francozi se pisano gledajo toda nobeden se prav ne upa za meč poprijeti. Bismark bi sicer pripravljen bil kresnoti po Francozih, a boji se, da nebi Francozi močnih zaveznikov n. pr. Rusov, dobili, in zato se dela, kakor da bi ničesar ne čul. — Papež izdajo kmalu pastirski list, v katerem Ircem prepovedujejo revolucijo. — V južnej Ameriki še vojski med Chilenci in Peruvijanci ni konec storjen; začelo se je zopet krvi prelivanje. — Japonci in Korejanci so se na mirnem pogodili; Korejanci poplačajo vso škodo, ki so jo Japonci pri zadnjem revoluciji v Koreji bili pretpeli.

Za poduk in kratek čas.

Dubrovnik.

Dubrovčani so prijazni, postrežljivi in uljudni ljudje, zatrjeval mi je neki Stončan, ki se je peljal z menoj v Dubrovnik, da se vdeleži dne 2. februarja najveselejšega praznovanja goda sv. Blaža, varuha nekdanje slavne Dubroviške republike. Da je taka sodba za vsem resnična in pravična, okusil sem sam in zvedel in se osvedočil pri svojem petdnevnem bivanji v tem starodavnem in slavnem mestu. Ko se v soboto na sopraznik sv. Ignacija, škofa Antijoheskega, sprehajam po največji in prostornejši ulici Stradone ali Corso,

ki deli mesto skoro v dve ednaki polovini, povprašam naravnost gospoda, ki mi je nasproti prišel, kako bi bilo moči, videti vse znamenitosti toli slovečega grada. Brez obotavljanja se mi priljudni gospod sam ponudi za tolmača in razkazovalca ter me z mestom tako natančno seznanil, da si niti bolje ne želim. Vrli gospod je bil magistratni svetovalec, in zato mi je vtegnil marsikaj pokazati, česar bi drugače tujec težko ali pa nikakor ne videl. Kadar me vsled poslov osobno ni mogel spremljati, oskrbel mi je družega moža, ki mi je to pokazal in ono raztolmačil. S cerkvenimi lepoticami in zakladi soznanil me je tudi po njegovem posredovanju „gospod“ Don Nikolaj Givanović, misijonar apostolski, nekdanj profesor na ondanjšnji gimnaziji, sedaj bivajoč v zavodu frančiškanskem. Napisati hočem torej kratko, kar sem videl, slišal in čital o čestitem Dubrovniku.

Dubrovnik zove se tudi Ragusa, Racusa. Oboje imeni ste, pravijo, slovanski. Prve hiše so bile pozidane v znožji gore Brgatske v lepem gaju — v Dubravi: odtod ime Dubrovnik. Temu prvemu selu nasproti v morji, odločen od kopnega, je stal hrib, imenovan zaradi množine rakov — Rakuša. Prostor od kopnega do hriba se je sčasoma s kamnjem zasul, da so jeli tudi na Rakuši hiše staviti; in tako je dobilo to mestice ime Rakuša, kar pa inostranci popačili v Ragusa — Racusa. Tako uči g. M. J. Granič l. 1879. v podlistku „Narodnega lista“. Kaj več ziniti o teh imenih, bilo bi nov vozal privezavati k zamotani štrni. Razun široke ulice „Corso“ ima mesto večidel ozke, kotnate sicer pa čedne in snažne ulice. Do nekaterih v višji strani mesta tik gore „Sergio“ mora se celo po stopnicah iti. Dubrovnik je bil že l. 870 z obzidjem opasan, in v teku časa so mu prizidali še trdnjavnice, kastele ali fortezze sv. Lovrenca, Minčeto, Ravelino, Forte molo in Forte s. Margherita. Človek zamore okolo celega mesta iti po širokem zidu, raz kterega je krasen pogled na vse strani: na mesto, na morje, na bližnje goré. Vojak kanonir, rodom Čeh, odpre močne železne vrata ter me spremlja na visoko zidovje, ki je gladko tlakano in ima žlebe, da odhaja voda, in luknje za topove in pote in hišice za stražnike. Vse je še tako lepo ohranjeno in močno, kakor bi bilo včeraj sezidano. To ogromno, četirivogelnato kamenje glasno priča o slavi, mogočnosti in imenitnosti teh dalmatinskih Benetek, te ilirske Genove.

V mestnem muzeji najdeš vsake vrste živali, ki živé v vodi, na suhem ali v zraku; cvetlice, bisere, minoraije. Najbolj pa zanima tujca omara, v katerej je shranjena obleka, ki jo je nosil knez republike: sukna, plajšč, kolar, sandali in nogovire; vse od čiste rdeče svile, zlatom obrobljene, gumbé ali knofi subega zlata. Priložen napis pove gledalcu, čegava je bila ta preфина oprava: „Vestito e manto del rettore della repubblica di Ragusa.“

Zraven je razvešana oprava sovetnikov re-

publike: „uniforma consolare della repubblica di Ragusa.“ Vrh tega vidiš tukaj sigile, pečate, denarje in modele za denar kovati; dragocene, starinske reči, ktere so Dubrovniški trgovci prinašali iz Afrike, Kine, Japana, Mehike, Brazilije; ali pa so jih tuji oblastniki pošiljali mogočni republikli v znamenje spoštovanja in prijateljstva. Kdor želi znati, kaj je bil Dubrovnik nekdanj, mora ta muzej ogledati.

Človeku se pri srci milo stori, ko zapuščá te sobane, prenapoljene s tolikimi znamenitimi in dragocenimi zakladi; potem pa zunaj vidi, kako vse drugače od nekdanj je mesto sedaj. Dubrovniku velja pesem: Vse mine. Kje so moje rožice! — Od mestnih poslopij omenjam palačo Dubrovniškega kneza (palazzo omentale), zidano v italijanskem zlogu med l. 1412—1429. Po hudem potresu l. 1667 dobila je sedanjo podobo. Zunaj pri vstopu na hodniku uči latinski napis na marmornati plošči, da je bil oče zdravilstva Eskulap, rojen Dubrovčan — zakaj pa ne?

Drug spomenik pa povdarja, da so mestni očetje izročili Dubrovnik svetemu Blažu ali sv. Vlahu v varstvo in pokroviteljstvo, in je mesto pod njegovo obrambo na daleč in široko slulo — srečni časi!

Na dvorišči stoji kip Mihaela Prazatta (bene-meritto civi), ki je bil poseben dobrotnik mesta in ubozih; kterega je čistal cesar Karol V., ker je Špancem za časa silne lakote žito pošiljal.

(Dalje prih.)

Smešnica 37. Nek gizdalin pride k krojaču, ter reče: „Prosim, da mi suktnjo naredite po naj-novejši „modi“, kakoršne še nobeden nima.“ „Bom že“ odvrne krojač, smeja se, „čez osem dni pridite.“ Čez osem dni pride, in suktnja bila je gotova. Ko jo nekaj pregleduje, zapazi, da ima suktnja štiri rokave. „Da bi Vas ta in uni“, se razsrđi gizdalin, „čemu ima suktnja štiri rokave?“ „No prosim gospod, to je najnovéjša „moda“, tako še nobeden nima.“ Ivan Duh.

Razne stvari.

(Somboteljski škof) bode dr. Steiner, c. kr. dvorni kaplan in kanonik Velikovaradinski.

(Prestavljen) je ptujski profesor Cafasso v Leoben.

(Na Vrbi na Koroškem) je nemčur upijal: „Es soll sich Niemand unterstehen „živio“ zu schreien“, t. j. Slovenci morate molčati ali „hoch“ kričati, kedar se cesar po železnici mimo peljajo. To je Slovence tam še bolje spodbudilo, ter so tako silno upijali, da svitli cesar ni mogel čuti, nego sam: „Živio!“ Tako je prav. Slovenec se naj zglasi na slovenskej zemlji.

(Kres) ima v svojem 9. snopiči sledeče: Pesen zmagonosne ljubezni, Prošnjé, Labud, Rokovnjaška ljubica, Pod lipo, Spomladni počitek, Rudokopa, Bosenske zagonetke, Obraz Rožans-

kega razrečja na Koroškem, O imenitnejših električnih iznajdbah, Zgodovinske črtice (Windischgraz), Geometrija, Drobnosti.

(*Domoljubi*) ljutomerski, ormoški in haloški so sklenoli bodoče leto 70letnico učenjaka Miklošiča v Ljutomeru velikansko proslaviti. Na čelu dotičnemu odboru je vseučiliščni profesor dr. Krek; vabljeni bodo vsi Miklošičevi učenci, kar jih je kedaj imel.

(*Slovencev branijo*) se Nemci v Tagespošti. Pravijo uže 13 Slovanov imamo na srednjej šoli v Leobnu, sedaj pa še nam profesorja Žitka iz Ptuja semkaj tiščijo. Kako bodo slovenski profesorji vzgajali nemško deco v nemškem, narodnem duhu? Čujte, čujte, v deželnem odboru štajerskem! ter vslišite vsaj Nemce svoje, vzemite od nas jihove Nemce, a dajte nam naše Slovence domov!

(*Najhujši rogovilež nemški*) v Mariboru je profesor Nagele, rodom Dunajčan. Imamo pismo v rokah, s katerim je pridnega Slovence lovil za nemčevalnico v Sevnici pa je brcu dobil. Slava značajnemu učitelju, sramota takšnim lagodnim Nemcem, ki pri nas na slovenskih tleh kruha služijo, a slovenske učitelje v narodno judeštvo zapeljujejo. Bog me, ako tukajšnje nemštvo uže takšnih umazanih sredstev potrebuje, potem ni vredno, da se ohrani pa tudi takšni ljudje, kakor je g. Nagele, ga ne rešijo.

(*Politično društvo v Slov. Gradci*) obhaja v nedeljo 17. septembra t. l. v g. Güntherjevej dvorani ob treh popoldne občni zbor. Dnevni red: 1. nagovor predsednikov, 2. volitev novega odbora, 3. poročilo g. barona Gödelna o svojem delovanju v državnem zboru, 4. Govor o političnem položaji v Avstriji sploh in Slovencev posebej. Želeti je, da se udeležijo vsi društveniki in volilci ovega okraja!

(*Nova knjiga*) je „Fizika za nižje gimnazije, realke in učiteljišča. Spisal in založil Jakob Čebular, c. kr. višje realke profesor v Gorici. Drugi del izide še v teku bližnjega semestra. Knjiga je izvrstna in jo naj starejši Slovenci tudi čitajo, da poizvedo za lepe izraze, katerih imamo za znanstveno prirodoslovje.

(*Urednik lista („Landbote“)* prosi, naj se mu poroča, kakšno ceno ima v vsakem kraji sad, tolkla, pozneje mošt in vino. Iz „Landbote“ zajemlja tudi „Slov. Gosp.“ za „Gospodarstveno prilogo“.

(*Znani Hammer - Amboss*) je v mariborski kasini pri banketu po razkritji cesar Jožefovega spomenika napil spodnje-štajerskim mestom, ter jim čestital, da stojijo „auf urdeutscher Erde“. Videti je, da je dr. Schmiderer moral biti slab dijak, ali je pa zelo pozabljen človek. Mestna tla spodnještajerska so le toliko „urdeutsch“, kolikor so nemške zemlje predniki sedanjih Schmidererjev, Tappeinerjev, Gasteigerjev itd. na svojih črevljiv seboj prinesli, drugo je bilo in je še — slovensko. Poslužimo z dokazi, ako hočejo.

(*Vpisovanje.*) Na štajerskem deželnem spodnjem gimnaziju v Ptuji bodo se vpisovali učenci 14. in 15. t. m., od 8.—12. ure zjutraj.

(*Vitez plem. Waser*) slavni kandidat za „Frankfurt“ l. 1848 šel je po naznanilu židovsko-nemške „Tagespošte“ v Celovec, da tamošnje deželne sodnike predstavi cesarju. Ni dobil te časti, marveč g. plem. Vest je dobil povelje, da završi predstavljenje.

(*Mati „Celjanka“*) je grdo opsovala jezuite, ki so hvale vredno obhajali sv. misijon pri sv. Vidu na Dravskem polju. Svojemu sinčku in lisjaku „Kmetškemu prijatelju“, pa je naročila, po trikrat reči: Bog pomagaj, kedar n. pr. Rakusch ali Glantschnigg, ali Cattel, ali jud Sonnenberg brene. Se vé, drugače bi pobožni kmetje prerano volka zaslutili pod debelo ovčjo kožo.

(*Wildhausa naveličal*) se je grozno učeni vitez Karneri, ki vselej solze toči, kedar zmisli, da mu je oča pozabil zapustiti nemško ime, kajti čuti vsebi le za nemštvo goreče srce. Želi zapustiti Wildhaus in nehvaležne Slovence, ki še niti za njegove jim darovane „Kmetške prijatelje“ ne marajo.

(*Preč. gosp. Fr. Juvančič*), kanonik in dekan pri Novicerkvi so 9. dan t. m. stopili v 81. leto svoje dobe. Iz tega vzroka so jim v predvečer farani priredili podoknico in ko so možnarji pokali, so po raznih gričih goreli kresi.

(*V Muri utonil*) je 12letni deček Feliks Murko iz Maute.

(*Srbski kralj Milan*) mudi se v kopeli v Gleichenbergu.

(*Slatinski ravnatelj*) je od nemškega deželnega odbora imenovan ne morebiti kakov spreten Avstrijan in potreben lepe plače na leto 3090 fl., ampak pruski prišlec Geutebrück v Gradci. Pod njegovim vodstvom je velika cukrarna fabrika na nič prišla, a on je sedaj bogat mož.

(*Spomenik cesarju Jožefu*) razkrili so pretečeno nedeljo v Mariboru pa veliko žvekali o nemštvu in tako pokazali, da jim ni bilo toliko za cesarja mar, kakor za nemško-liberalno demonštracijo zoper sedanjo vlado, sv. Cerkev in Slovence.

(*V pokoj stopi*) učitelj g. Franc Golob.

(*Nekatere pošte*) n. pr. ona v Središči, delajo prejemnikom „Slov. Gospodarja“ neprilik. Dotični naročniki so prošeni pritožbo vpisati v pritožno knjigo (Beschwerdebuch), ki jo mora vsak poštar na zahtevanje predložiti, potem naj to naznanijo opravištvu, ki vloži potem tožbo pri poštnem višjem ravnateljstvu v Gradci.

(*Častno srenjčanstvo*) podelila je srenja sv. Barbarška v Halozah g. profesorju J. Žiteku v priznanje njegovega požtvovalnega domoljubja.

(*Cerkveni glasbenik*) objavlja v 9. številki: Palestrina, Sostava orgelj, Pesmaričica po številkah za nežno mladino, Dopisi, Razne reči, Oglasnik. Priloga ima: Credo od g. Foersterja.

Loterijske številke :

V Gradci 9. sept. 1881: 14, 41, 57, 75, 62.
 Na Dunaji " " 81, 40, 70, 28, 12.
 Prihodnje srečkanje: 23. septembra 1882.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica		Rž		Jčmen		Oves		Tursica		Proso		Ajda	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Maribor . . .	8	30	5	10	4	90	3	40	6		5	50	5	50
Ptuj	7	10	5	60	5	50	2	90	6	50	5	—	5	80
Celje	9	75	7	32	5	70	3	98	6	45	5	60	6	50
Gradec	8	21	5	42	5	27	3	15	6	46	5	25	5	70
Ljubljana . . .	10	—	6	25	5	20	3	54	7	—	4	23	6	18
Celovec	10	—	6	20	5	20	3	50	6	90	5	—	5	—
Dunaj) Klik.	11	—	8	5	8	75	7	90	8	65	8	85	—	20
Pešt)	10	60	7	85	6	30	8	—	7	70	6	82	6	30

2—2

Hiša na prodaj

v trgu **Sevnica** (Lichtenwald) tikoma farne cerkve št. 88 v najboljšem stanu s 3 izbami, kletjo in zemljiščem 721□ sežnjev, ki obsega vrt, vinograd in hosto. Stala je 1711 fl., sedaj se pa dobi zavoljo preselovanja za 1400 fl. Kdor jo hoče kupiti, naj se pri tržanu in cekmeštru g. Leonardu Dereani oglasi.

Priporočba.

Vljudno podpisani priporočba p. n. občinstvu svoje

krčmarsko podjetje

v hiši gospoda **Franca Čeligi**, na velikem trgu v **Mariboru**.

Za izvrstno pijačo in prijazno postrežbo je najbolje skrbjeno. Ker sem ob enem mesar zamorem tudi ustrezati z najboljšimi in zmiraj svežimi jedili po najnižji ceni.

Hrana se daje tudi, če se kdo na njo naroči.

Z odličnim spoštovanjem

Janez Nekrepp,

mesar.

2—2

Mežnarska služba. 1—2

Pri farni cerkvi sv. Urbana blizu Ptujja je mežnarska služba spraznjena, ter se oddaje. Dohodki obstojè v bernji, prostem stanovanji, ter v nekterih cerkvenih doneskih, da se pošteno dá živeti.

Prošniki naj svoje prošnje vložijo pri farnem predstojništvu do 27. septembra 1882.

Vsem znancem in prijateljem naznanjam prežalostno vest, da so moja ljubljena mati gospá

Jožefa Tomažič

v 71. letu svoje starosti po dolgej bolezni in sprejetji sv. zakramentov 31. avgusta ob 1/2 6. uri zvečer v Gospodu zaspali.

Telo predrage moje matere je bilo v nedeljo 3. sept. v župnijski hiši v Gomilici blagoslovljeno in potem po želji rajnce na pokopališče k cerkvi Matere božje na gori pod Mariborom k večnemu pokoju prepeljano.

Vsem deležnikom pri sprevo lu srčno zahvalo izrekujem.

Draga pokojna bodi priporočena pobožnemu spominu.

Gomilica dne 6. septembra 1882.

Davorin Tomažič,
župnik.

2—4

Gasilnice

vsakovrstne velikosti in stroja, s pristopnimi ventili, najizvrstnejše delane, in velike moči za brizganje, prlične srenjam, mestom, trgom in njihovim gasilnim društvom.

Brizgalnice

na kolesih, nosljah, v putah za vrte, **Vodonosnike** razne sostave, najboljše cevi iz konopnine, gumija, za sesavanje vode ali za napeljevanje vode, dalje vretenice in tehtnice za ove cevi, kakor tudi drugo

orodje gasilcem potrebno

priporočuje po najnižji ceni proti 5letnemu poroštvu

ALBERT SAMASSA

c. k. dvorni zvonar in fabrikant strojev in gaslnega orodja

v Ljubljani.

Srenjam in gasilnim društvom dovoli se plačevanje v rokih. Podrobne cenilnike dopošilja brezplačno in franko